

OPERATIIVINEN SOPIMUS 2019

Toimiala: Vapaa-aika

Palvelualue: Kirjastopalvelut

Sopimuksen tarkoitus:

Operatiivinen sopimus täydentää toimialan strategista sopimusta. Tässä sopimuksessa määritellään kaupungin strategiasta, strategisten ohjelmien linjauksista sekä kulttuurilautakunnan painopisteistä johdetut kirjastopalveluja sitovat tavoitteet.

1 Lähtökohdat

1.1 Kuvaus toiminnasta

Laki yleisistä kirjastoista määrittelee yleisen kirjaston tehtävät seuraavasti: 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin; 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta; 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon; 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan; 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Kirjaston palveluverkko muodostuu pääkirjastosta, 11 lähikirjastosta, Skanssin monipalvelupisteestä ja kahdesta kirjastoautosta. Lähikirjastoista seitsemän on oma-toimisesti käytettävissä klo 7-21 kaikkina viikonpäivinä.

Turun kaupunginkirjasto koordinoi Vaski-yhteistyötä ja toimii Lounais-Suomen alueellisena kehittämiskirjastona opetus- ja kulttuuriministeriön erillisen rahoituksen turvin.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät

Lähipalveluiden kysyntä on lisääntynyt omatoimikirjastojen ja ilmaisten varausten myötä. Lisäksi sekä rakenteilla että suunnitteilla on uusia monitoimitaloja, jotka tulevat lisäämään alueen asukkaiden kiinnostusta lähellä olevien palveluiden hyödyntämiseen. Lähipalveluiden kannalta on tärkeää seurata alueen väestökehitystä ja lisätä kohdennettuja palveluja eri alueille asukkaiden tarpeiden mukaan. Kokonaisuutenaan kirjaston tulee tehdä tarkempaa analyysia resurssien kohdentamisesta niin eri asiakassegmenteille kuin eri palvelumuotoihin.

E-aineistojen hankinta on lisääntynyt muutaman viime vuoden aikana ja asiakkaiden tietoisuus niiden olemassaolosta on parantunut, siten myös käyttö on kasvanut selvästi. Jatkossa niin e-aineistojen tarjonta kuin kysyntä tulevat kasvamaan. Samoin yleisemmin digitalisaatio tulee vaikuttamaan kirjastojen palveluihin ja oletuksena on, että kuntalaiset yhä enemmän hakevat tukea kirjastosta digitaalisten palveluiden käyttöön ja myös käytössään olevien laitteiden hallintaan. Tämä aiheuttaa haastetta niin henkilökunnan osaamisen kehittämiseksi kuin kirjaston käytössä olevan laitekannan laadulle. E-aineistojen lisääntyminen, palveluiden digitalisoituminen ja uudet palvelut (3D-tulostus, pajatoiminta) vaikuttavat kirjastotilan käyttöön ja tilamuutostarpeita olisi hyvä suunnitella pitkjänteisesti.

Lukukeskuksen selvitysten mukaan kotitaustan ja alueellisten erojen vaikutukset oppimistuloksiin ovat kasvussa. Kokonaisuutenaan heikkojen lukijoiden määrä on lisääntynyt ja samalla hyvin lukevien määrä on vähentynyt. Suomalaisista 11 % lukee heikosti ja mukana on iso joukko aikuisiakin (370 000). Tässä tilanteessa kirjastolta tullaan odottamaan lisää ja uudenlaisia lukemiseen kannustavia menetelmiä ja entistä enemmän on huomioitava myös muut asiakasryhmät kuin lapset ja nuoret. Samoin mediakasvatukselle on entistä enemmän tarvetta kaikissa ikäluokissa.

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Toimintaympäristön keskeisimmät muutokset liittyvät lähipalveluiden käyttöön, digitaalisuuteen ja lukutaidon tilanteeseen Suomessa. Näiden pohjalta on valittu kirjaston kehittämisen painopisteiksi aktiivisen kansalaisuuden ja lukutaidon tukeminen sekä digitaalisuuden huomioiminen toiminnassa monipuolisesti. Painopisteillä toteutetaan kulttuurilautakunnan painopisteitä: *Eriarvoistumisen poistaminen - kaikkien yhteinen Turku* ja *Digitaaliset palvelut - moderni ja historiallinen Turku*.

*Aktiivinen kansalainen

Kirjastolain tavoitteena on edistää aktiivista kansalaisuutta, myös kaupungin yhtenä strategisena teemana on aktiivinen turkulainen. Kulttuurilautakunnan yhtenä teemana on Eriarvoistumisen poistaminen - kaikkien yhteinen Turku, jota tuetaan kirjaston osalta tällä kokonaisuudella. Kirjaston perustoiminnassa tavoite näkyy mm. aktiivisena tapahtumatoimintana, kaupunkilaisten osallistamisena palveluiden kehittämiseen sekä palveluiden pitämisenä mahdollisimman saavutettavina.

Kehittämiskohteet:

- Monitoimitalojen yhteistoiminnan kehittäminen (jatketaan vuonna 2018 aloitettua kehittämishanketta)
- Yksinäisyyden torjunta
- Lähikirjastojen tapahtumakonseptin kehittäminen.

*Lukeminen on ilo

Kirjaston yksi vahvimmista perustehtävistä on edistää lukutaitoa. Lukutaidon tukemisella voidaan vaikuttaa eriarvoisuuden poistamiseen. Perustoiminnassa tämä näkyy aktiivisena kokoelmatyönä, kirjallisuuteen liittyvinä tapahtumina ja näyttelyinä sekä kirjavinkkauksena ja lukupiireinä.

Kehittämiskohteet:

- Uudet lukutaitoa tukevat toimintamallit.

*Digimpi kirjasto

Kulttuurilautakunta on nostanut yhdeksi teemaksi Digitaaliset palvelut - moderni ja historiallinen Turku. Digitaalisten palveluiden lisääntyminen näkyy monella eri tavalla kirjaston toiminnassa. Aineistot muuttuvat digitaalisiksi ja kokoelmatyössä tulee huomioia digitaaliset aineistot niin hankinnassa kuin muussa kokoelmatyössä. Asiakat käyttävät yhä enemmän digitaalisia palveluita ja samalla henkilökunnan osaamiselle kohdistuu uudenlaisia vaatimuksia. Myös tilojen tulee muuntautua hyödyntämään digitaalisia innovaatioita ja mahdollistaa asiakkaiden uudenlaiset työskentelytavat.

Kehittämiskohteet:

- Paikannus ja suosittelu
- Pääkirjaston toiminnallisuuden parantaminen.

2 Taloudelliset tavoitteet

2.1 Määrärahat

Käyttötalousosa (1.000 €)	TA 2019	TA 2019 muutokset	TA 2019 siirrot	TA 2019 muutoksin	Toteuma 2019	Poikkeama
Kirjastopalvelut						
Toimintatulot	753			753	839	86
Valmistus omaan käyttöön						
Toimintamenot	11 673	10	80	11 763	11 709	54
Toimintakate	-10 920	-10	-80	-11 010	-10 869	141

3 Resurssien käyttö

3.1 Työvoiman käyttö

	TOT 2017	TOT 2018	TA 2019	TOT 2019
Htv	148,2	151,6	153,5	154,0
Palkat ja palkkiot	4 797 002	4 825 791	4 977 337	5 016 548
Sijaistus %	46,5%	40,9%	42%	34,6%
Sairauspoissaolo%	4,0%	4,4%	3,4%	5,7%

4 Toiminnalliset tavoitteet

Nimi	Vaihe	Alku		Tilanneyhteenveto	Hyötytavoitteet
Lähikirjastojen tapahtumakonseptin kehittäminen	V4 Projektin toteutus	1.4.2019		Lähikirjastojen tapahtumatuotannon suunnittelun ja toteutuskäytäntöjen vakiinnuttaminen osaksi tiimien toimintaa meneillään. Tässä hyödynnetään Teams-työkalua, jonka avulla luodaan käytännöt ja mallit tapahtumien suunnittelu-työlle ja toteuttamiselle.	Lähikirjastojen tapahtumakonseptin määrittely alueellisen aktivoinnin kautta, tapahtumatoimintaa toteutetaan laajalla yhteistyöllä
Paikannus ja suosittelu (Näkymätön näkyväksi)	V4 Projektin toteutus	22.3.2018		Teknisistä syistä johtuen projektin toteutus on viivästynyt, mutta etenee. Taustadataa on kerätty ja algoritmia kehitetty, palvelun verkkosivu on valmisteilla, samoin henkilökunnan raportointiosio. Rahoittaja on myöntänyt rahoitukselle jatkoajan kesäkuun loppuun 2020.	Paikannuspalvelu säästää asiakkaan aikaa ja vaivaa, koska hän voi sen avulla löytää omatoimisesti nopeammin ja helpommin etsimänsä aineiston. Kokoelmatarjonta, sen ajalliset kerrostumat ja eri muodossa olevat aineistot tulevat monipuolisemmin ja paremmin näkyville ja asiakkaiden käyttöön. Suosittelupalvelu tarjoaa aikaisempaa aktiivisemmin myös varastokokoelman aineistoja ja auttaa kirjaston henkilökuntaa sen arvioinnissa ja profiloinnissa. Henkilökunnan työaikaa myös vapautuu muihin sisältö-, opastus- ja asiakaspalvelutehtäviin.
Pääkirjaston toiminnallisuuden parantaminen	V4 Projektin toteutus	30.10.2018		Uutistorin arkkitehtisuunnitelmat ovat valmistuneet, ja muutostyöt alkavat alkuvuodesta 2020. Musiikkiosaston sisään-tuloaulan muutostyöt ovat pääosin valmiit. Kokoelmien uudelleensijoittelu on suunniteltu ja osittain toteutettu, kokoelmien läpikäynti ja evaluointi ovat meneillään. Pajatoiminnan suunnittelu käynnistetään keväällä 2020.	Pääkirjaston toiminnallisuuden parantaminen huomioiden asiakkaiden toiveet ja digitaalisuuden mukanaan tuomat muutostarpeet, mahdollistetaan uudet digipalvelut.
Uudet lukutaitoa tukevat toimintamallit	V4 Projektin toteutus	30.10.2018		Lukutaitoja kehittävät projektit etenevät tavoitteiden mukaisesti: Lukemattomat mahdollisuudet on toiminnassa ja Kirjasto on kirjaneuvola -projekti on käynnistynyt.	Uusia toimintamalleja kehitetään erityisesti ulkopuolisen hankerahoituksen avulla eri kohderyhmille
Yksinäisyyden torjunta	V4 Projektin toteutus	30.10.2018		Omakirjaston verkkopalvelu, jonka kautta vapaa-aikatoimialan digitaalinen palvelutarjonta on mahdollista saavuttaa, on valmistunut. Sen kautta tuodaan asiakkaiden ulottuville virtuaalisia konsertteja ja museokierroksia. Lisäksi on määritelty se, miten kulttuurikoordinaattoreiden toiminta huomioidaan kirjaston toiminnan seurannassa.	Yksinäisyyden torjunta parantamalla erityisesti ikääntyneiden mahdollisuuksia osallistua kulttuuripalveluihin, kannustetaan ihmisiä osallistumaan vapaaehtoistoimintaan, madalletaan kulttuuripalveluihin osallistumista kirjaston avulla

5 Henkilöstön hyvinvointi ja työelämän laatu

5.1 Kaupungin yhteiset tavoitteet

Henkilöstöohjelman painopistealue	Toimialan tavoite TA 2019	Palvelualueen toimenpiteet TA 2019	Toteuma 2019
Työ lisää hyvinvointia	3A Annamme selkeän suunnan ja tavoitteet	<i>Selkeytämme kirjaston toimintaperiaatteita ja toiminnan seuranta</i>	+
Rakentava ja hallittu muutos - muutos on mahdollisuus!	6A Työyhteisön kyky kehittää omaa toimintaansa	<i>Vahvistamme työyhteisössämme jokaisen vastuuta kehittämisestä, kannustamme rohkeuteen ja palkitsemme.</i>	-
Parempi johtaminen	7A Tavoitteiden selkeys ja avoimuus päätöksenperusteissa	<i>Kuvaamme kirjaston hallinto- ja osallistumismallin.</i>	++
Lisätietoja: 3a jatkuu vuonna 2020, 6a tehtäväkuvien päivittäminen siirtyy vuodelle 2020			

5.2 Palvelualueen seurattavat tavoitteet

Kunta10-tutkimusta ei toteutettu v. 2019. Kysely toteutetaan seuraavan kerran syksyllä 2020.

6 Tunnusluvut

6.1 Tavoitteelliset tunnusluvut

Tunnusluku	Tyyppi	TOT 2016	TOT 2017	TA 2018	TOT 2018	TA 2019	TOT 2019	Seuranta- väli
Kulttuurikoordinaattorien järjestämät tapahtumat	V		1 534		1 064	1 600	526	kk
Aineistohankinnat	V	53 385	56 386	56 000	59 286	56 000	56 850	kk
Käyttäjäkoulutus	L/V	913	984	900	877	920	735	kk
Tapahtumat	L/V	1 298	1 334	1 100	1 489	1 400	1 943	kk
Tapahtumiin osallistuneet	L/V	33 626	39 457	25 000	47 642	39 000	61 342	kk
Asiakaspalvelukyselyn keskiarvo	L/V	4,44	4,39	4,38			4,42	
Asiakaspalvelukyselyn ka, pääkirjasto	L/V	4,46	4,46	4,44			4,43	

Tunnusluvun tyyppi:

V= Volyymi

L/V=Laatu/vaikuttavuus

S/P=Saatavuus/peittävyys

T/T=Tuottavuus/taloudellisuus